

1983, 23. dubna – Sdělení VONS č. 324 „Zásah proti příslušníkům františkánského řádu“ o policejní akci namířené proti příslušníkům františkánského řádu v Československu a odůvodněné podezřením ze spáchání trestného činu maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi a uvalení vazby na některé z nich.¹

Dne 27. března 1983, na Květnou neděli, proběhla v Praze, Bratislavě, Plzni, Jindřichově Hradci, Liberci, Voticích, Jesenicích u Prahy, Roztokách u Prahy, Trnavě, Ružomberoku, Hlohovci, Popradě, Prešově, Košicích, Vranově, Holýšově a možná i jinde rozsáhlá policejní akce Státní bezpečnosti, která byla zaměřena proti členům františkánského řádu. Proběhlo velké množství domovních prohlídek a celodenních výslechů u více než 250 osob.² Všechny domovní prohlídky a výslechy byly odůvodněny podezřením z porušení § 178 tr. z. (= maření státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi)³, přičemž odůvodnění rozhodnutí zní, že „dosud neznámí pachatelé na různých místech ČSSR vykonávali náboženské obřady v úmyslu mařit výkon státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi“.

Ve vazbě jsou k dnešnímu dni drženi: kněží Alois Moc z Prahy, ve výpomoci v duchovní správě u sv. Františka v Praze, František Kubíček, ve výpomoci v duchovní správě u sv. Jiljí v Praze, Michal Pometlo, duchovní správce v Plzni, Jiří Mazanec, duchovní správce v Holýšově u Plzně, Aleš Zlámal, bez státního souhlasu, invalidní důchodce z Prahy, a laici: ing. Jiří Tůma z Prahy, ing. Miroslav Jáchym⁴ (nar. 1927) z Jindřichova Hradce, Jaroslav Brázda, nar. 1952, z Košic; pracovník ČSAV, Anton Šmíd,⁵ nar. 1955, zaměstnanec FN Bratislava, bytem Bratislava, Na křižovatkách 74; Alois Globasna⁶ z Ostravy, Peter Ručka,⁷ nar. 1955, bytem Bratislava, Staničná 5, zaměstnanec Polygrafických závodů, a Bystrík (křestní jméno neznáme)⁸ z Košic.⁹

Informace o Chartě 77, r. 6, 1983, č. 4, s. 5.

POZNÁMKY

- ¹ K případu františkánů viz dále sdělení VONS č. 328, 331, 334, 346 a 387, dokumenty č. 329, 332, 335, 349 a 390. K případu viz dále DUBOVSKÝ, Patrik: Akcia „VÍR“. Zásah ŠtB proti tajným františkánom 27. marca 1983 (mužská vetva), in: *Pamäť národa* 3, 2007, č. 1, s. 32–44.
- ² Viz protokol o provedení domovní prohlídky u sestry A. Šmida Terézie Šmidové 27. 3. 1983 vypracovaný odborem vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje a stížnost Terézie Šmidové Městské prokuratuře v Bratislavě na provedení domovní prohlídky ze 31. 3. 1983 publikované in: *Kvetná nedela*. Niektoré skutočnosti o súdnom procese Helena & František zo dňa 24.–26. januára 1983. Niektoré dokumenty o súčasnom vývoji a situácii Katolíckej cirkvi v ČSSR, b. m., b. d. [1983], s. 18 a 25; též příkaz vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje npor. Alexandra Kysuckého z 27. 3. 1983 k provedení domovní prohlídky u Františky Fendekové v souvislosti s trestním stíháním františkánů, stížnost Františky Fendekové městskému prokurátorovi v Bratislavě a odboru vyšetřování Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje na provedení domovní prohlídky ze 7. 4. 1983 a usnesení městského prokurátora v Bratislavě (v zastoupení JUDr. Miloslavem Jakšíkem) o zamítnutí stížnosti Františky Fendekové, in: tamtéž, s. 19–23. Příkazy k provedení domovních prohlídek u A. Šmida, P. Růčky a dalších osob a protokoly o jejich provedení viz in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis k případu Petera Růčky a Antona Šmida, sign. V 20352.
- ³ Správně maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi.
- ⁴ Správně Miloslav (řeholním jménem Radim) Jáchym, člen františkánského řádu v Liberci. K Jáchymově osobnosti viz jeho vzpomínky *Čo František nezažil alebo čriepky zo života P. Radima Jáchyma OFM slovom i obrazom*, Bratislava 2005 (knihu ilustroval další františkán František Michal Pometlo).
- ⁵ Správně a celým jménem Anton Bernardín Šmid.
- ⁶ Správně s titulem a celým jménem Ing. Alois Angelus Glabasnia.
- ⁷ Správně a celým jménem Leo Peter Růčka.

Usnesením vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje npor. Alexandra Kysuckého z 27. 3. 1983 bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle § 178 tr. zák. Týž vyšetřovatel pak zahájil 29. 3. 1983 pro výše uvedený trestný čin trestní stíhání Růčky a Šmida a již 27. 3. 1983 trestní stíhání Glabasni. Všichni tři byli vzati do vazby usneseními městského prokurátora v Bratislavě (v zastoupení JUDr. Miloslavem Jakšíkem) ze 31. 3. 1983 počínaje dnem zadržení 27. 3. 1983. Tato usnesení jsou uložena in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava.

va, Vyšetrovacie spisy, vyšetrovací spis k případu Petera Růčky a Antona Šmida, sign. V 20352.

⁸ Šlo o Bystríka Cyrila Janíka (1952–1998), uvedeno tedy nebylo přímení, ale křestní jméno. K perzekuci Bystríka Janíka viz sdělení VONS č. 497, 512, 537 a 699, dokumenty č. 500, 515, 540 a 702.

⁹ K policejnímu zásahu proti františkánům viz dále texty „Přepis zprávy ze Slovenska“ a „Akce Státní bezpečnosti proti františkánům“ uložené in: LP, Sb. VONS, inv. č. 92, sign. IV/1, kart. 21; též zprávu o zásahu státní moci proti františkánům v Československu a o solidárních akcích a komentované citace z novinových článků a textů týkajících se zásahu proti františkánům in: *Kvetná neděľa*, s. 5–17.

Zásahu proti františkánům byl věnován dokument Charty 77 č. 12/1983 vydaný mluvčími Charty 77 Janem Kozlíkem, Marií Rút Křížkovou a Annou Marvanovou a členem kolektivu mluvčích Charty 77 Václavem Malým. Jednalo se o dopis prezidentu republiky Gustávu Husákovi obsahující zprávu o perzekuci františkánů a protest proti ní. ČÍSAŘOVSKÁ, Blanka – PREČAN, Vilém (eds.): *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*, sv. 1, Praha 2007, s. 503–504. Shromáždění věřících v chrámu svatého Víta konané 2. 6. 1983 se obrátilo na kardinála Františka Tomáška v dopise obsahujícím v příloze text petice věřících požadující zastavení trestního stíhání františkánů z 23. 4. 1983. LP, Sb. VONS, inv. č. 92, sign. IV/3, kart. 21. K tomu viz článek „Velká protestní akce v Československu. 3397 katolíků a protestantů se společně zastává františkánů“ in: *České slovo* 29, 1983, č. 6, s. 2. Skupina 87 československých kněží a věřících se obrátila na prezidenta republiky Gustáva Husáka s peticí z 15. 4. 1983 obsahující zprávu o zásahu proti františkánům s jeho přirovnáním ke státnímu postupu proti církvi v 50. letech, *Kvetná neděľa*, s. 28–30.

Zátah na františkány vyvolal ve své masovosti samozřejmě řadu dalších protestů, dokonce i z oficiální církevních kruhů v ČSSR. Byl nakonec zcela kontraproduktivní, františkány naopak posílil, velehradskou pouť tak roku 1985 absolvovali zcela otevřeně, v řeholních rouchách. SELECKÝ, Anton: Najsilnejšie svědectvo. Rozhovor s Leo Peterem Růčkou, *M Rosa* 1, 2003, č. 2. Dostupné online: <http://www.magnificat.sk/old/mrosa/0303/leo.htm> [28. 2. 2014].

Zásah reflektoval i exilový tisk, viz článek „Nová vlna útlatku proti církvi. Zásah čs. bezpečnosti proti františkánům“ in: *České slovo* 29, 1983, č. 4, s. 1, článek „Akce proti františkánům“ in: *Zpravodaj* (Curych) 16, 1983, č. 5, s. 7; soubor textů „Akce Státní bezpečnosti proti františkánům“ obsahující zprávu o případu, text Aleše Zlámala „Zpráva o loupežném přepadení našich dvou komunit Státní bezpečností v Bratislavě v neděli 27. března o 1/2 8 hod. letního času“ z 28. 3. 1983, zprávu Miroslava Křivance o domovní prohlídce u Aleše Zlámala z 28. 3. 1983, zprávy z Čech a Moravy o policejním zásahu proti františkánům, text petice 85 československých

kněží a věřících prezidentu republiky Gustávu Husákovi, dopis mluvčích Charty 77 a člena kolektivu mluvčích Václava Malého prezidentu republiky a dopis Aleše Zlámala z vězení nadporučíku Musilovi obsahující zprávu o zásahu proti františkánům a výzvu k zastavení pronásledování věřících in: *Studie*, 1983, č. 85–86, s. 160–169. Dále viz článek „Charter 77 on Religious Orders in Czechoslovakia“ in: *C. A. R. P.*, říjen 1986.